XV

Dos sermones inéditos de San Vicente Ferrer

Copiosa literatura se produce en nuestros días para descubrir la importancia y brillo de las acciones de aquel gran santo español y valenciano, que no tiene igual en la Historia de últimos del siglo XIV y primeros del XV, de Vicente Ferrer, hombre de Estado, gran patriota y verdadero tribuno, que arrastraba las muchedumbres y las dominaba con la magia de su palabra, siendo uno de los hombres que más poderosamente influyeron en su tiempo. Fué teólogo, místico, filósofo, político y, sobre todo, orador sin igual. En este último aspecto no es tan conocido como en los demás, al menos en su modalidad original. Y no se crea que es por el desconocimiento de su obra oratoria, pues de sus sermones se cuentan gran número de ediciones: sólo de incunables conocemos más de veinte.

Pero los sermones hasta ahora impresos no nos dibujan al personaje en toda su grandeza sobrehumana. San Vicente Ferrer predicaba siempre en valenciano, y la flexibilidad de este idioma, su cálida emotividad, su armoniosa expresión y el carácter levantino, que tan bien se retrata en gráficas frases de sintético pensamiento, hace transparentar la figura del gran predicador, no comprendiéndose ésta en los sermones impresos, pues están escritos en latín y arreglados por manos extrañas, para que pudieran aprovecharse de ellos los predicadores. Cierto es que muchos literatos, teólogos, clérigos y todos a quienes interesaba la elocuencia sagrada, acudían a la predicación del célebre orador, y armados de pluma o instrumento que hacía su

oficio, atento el oído y encorvados sobre el papel, escribían sin tregua durante el sermón, tomaban párrafos enteros, anotaban las ideas más salientes y, unido todo esto, reconstruían el sermón, traduciéndolo al latín, acomodándolo a su objeto y formando los manuscritos, que corrían de mano en mano, aun en los tiempos del Santo, algunos de los cuales se conservan, y que han servido para la formación de los sermonarios impresos. Excusado es decir que el sabor del habla popular cedía el lugar a la frialdad de un latín macarrónico.

Afortunadamente, existen en la Catedral de Valencia cuatro volúmenes de sermones de San Vicente Ferrer, coleccionados por orden litúrgico y conservados en el idioma que fueron predicados. El que formó este sermonario oyó los sermones, si no todos, la mayor parte, de labios del mismo Santo, como se colige de una nota marginal, escrita por la misma mano que el volumen, que dice, al mencionar un suceso: *Ergo scriptor vidi*. Estos cuatro tomos contienen 279 sermones, unos más completos que otros, otros más o menos extractados, pero todos de irrefragable autenticidad. Es cierto que en la confección de los sermones intervino no poco el compilador, pero hay muchos que están tomados literalmente al pie de la letra y se diferenciarán muy poco de los que pronunció el Santo valenciano.

Creemos que la publicación de estos cuatro volúmenes sería altamente cultural desde todos los puntos de vista, y que constituirían un monumento glorioso en honor de San Vicente Ferrer y de la tierra que le vió nacer, pues en su idioma están escritos, siendo, además, una fuente histórica muy importante para estudiar las costumbres y modo de ser de una sociedad no tan conocida aún como fuera de desear. Actualmente se está imprimiendo en Barcelona la *Cuaresma*, predicada en Valencia por el Santo en 1413, la cual tuvimos la satisfacción de descubrir en un códice original, tal vez escrito por el mismo San Vicente o, al menos, dictada por él. Muchos de estos sermones se contienen en los cuatro volúmenes antes citados, pero tomados al oído, por lo que se notan ligeras diferencias, no de doctrina, sino de expresión. Ambos originales se com-

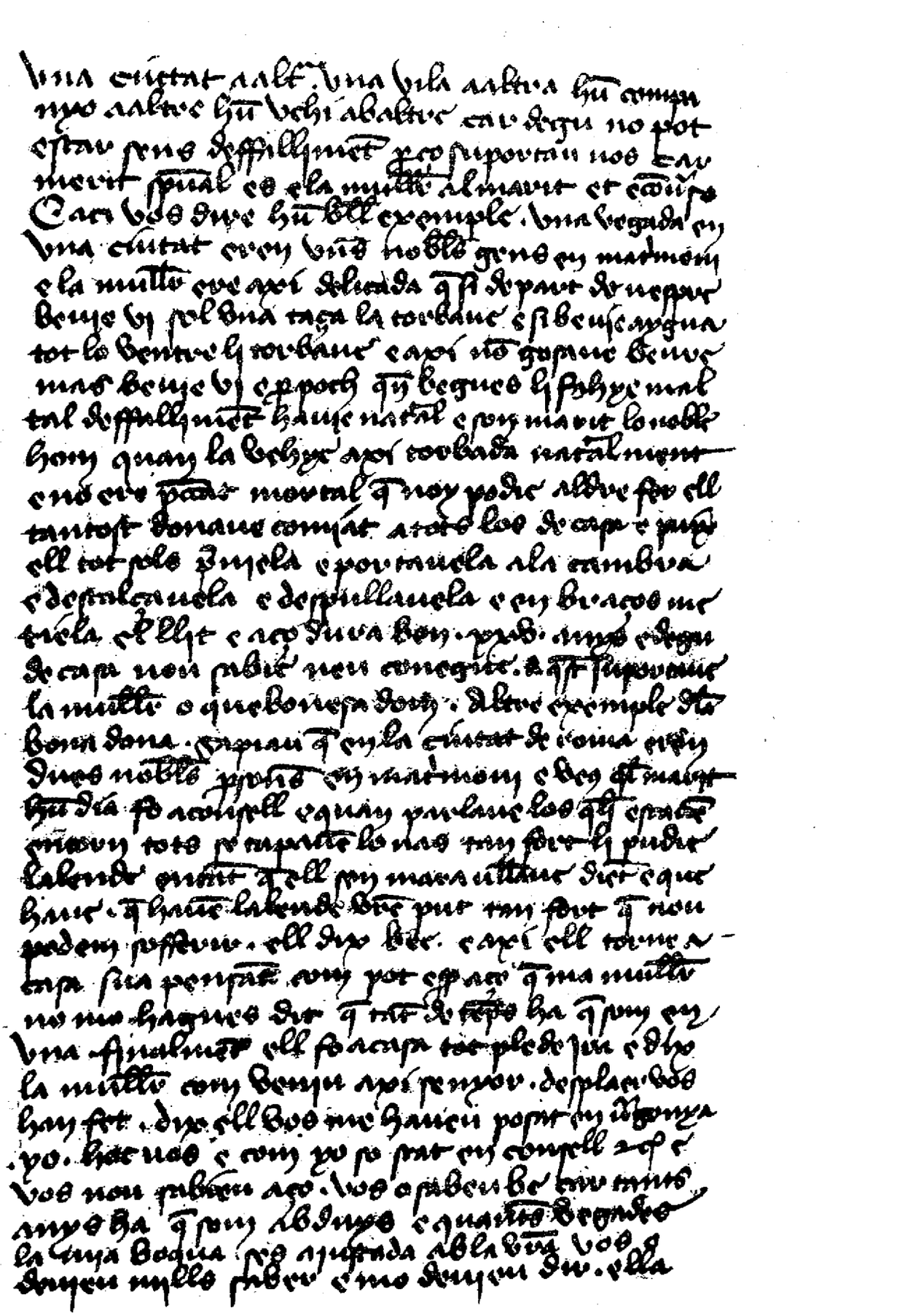

Sermones de San Vicente, tomo VI, fol. 181 v.

pletan entre sí, pues a veces aparece en uno el sermón extractado y en el otro tal como fué predicado, y viceversa.

Para que se vea la importancia de los sermones valencianos existentes en el Archivo de la catedral de Valencia, transcribiremos dos de ellos, los cuales fueron predicados en Zaragoza los días 2 y 3 de diciembre de 1414. Ambos sermones tratan del juicio universal y forman uno solo, pero predicado en dos días. Lo publicamos tal como está en el original, con la misma anárquica ortografía de entonces: sólo nos hemos permitido la puntuación de las cláusulas y oraciones y la colocación de letras mayúsculas donde deben ponerse. Hemos llenado, además, aprovechándonos de la *Vulgata,* los claros que aparecen en el texto al consignar autoridades de la Escritura: lo añadido lo anotamos por medio de cuadrados. Seguramente el confeccionador de los volúmenes no tomó de dichos textos más que el principio y el fin, y así aparecen, con ánimo, tal vez, de llenar los vacíos luego, como lo hace varias veces.

He aquí el texto de ambos sermones:

PRIMA DOMINICA ADVENTUS DOMINI

BENEDICTUS QUI VENIT IN NOMINE DOMINI (*Habetur texti verbum istud Matthei,* XXI° *c°, et officialiter habitum est statim in Evangelio hodierno*).

De present yo vos vull preycar del adveniment de nostre Salvador e Redemptor Jhesu Xrispt, quant vindrá al día del judici; e convé aquesta materia ab lo temps present, e lo tema me dona materia de preycar a vosaltres del juhí general; pens que será materia bona a edificació de vostra bona vida, que la pus principal materia de fer tornar la criatura a bona vida e a fer penitencia es la materia del día del judici. Mas per ço que sie acceptable a nostre senyor Deu e meritable a les nostres ánimes, primerament, ab gran reverencia, inclinant vostres testes, no moure per no fer rumor, saludarem la Verge Marie, mare de Deu, dient axi: AVE MARÍA, etc.

Aquesta paraula proposada es gracies e laors que fem a Jhesu Xrispt del seu adveniment en aquest mon, dient axí: "Beneyt sie aquell qui es vengut en aquest mon e axí com a senyor."

Ara, bona gent, sapiats que en la sancta Scriptura trobam tres adveniments de Jhesu Xrispt, e son aquests: adveniment per humanal incarnació, e aquest es passat; adveniment per sacerdotal conservació, e aquest es present; adveniment per judicial retribució, e aquest ha avenir. E de aquest tercer yo he proposat lo tema. Quant ell vindra, dirá: *Benedictus qui venit,* etc.

Dich primerament, que es hun adveniment per humanal incarnació quant Deus se volch incarnar en lo ventre virginal de la verge Maria, e vench del cel en terra a pendre humanitat tot simplement, anant per lo mon pobrellet, servint a nosaltres, e deya de aquest adveniment: *Filius hominis non venit ministrare sed ministrari* [*et dare animam suam.*] (Matth. XX° c°) Guarda com nos serví: primo, en les sues obres sanctes, donantnos exemple; servint-nos de sa preycació; servint dels seus miracles per que nostra creença fos ferma; servint-nos del seu cors donant-lo acorriment e a mort; servins de la sua anima, devallant als inferns, etc. Vet com vench en aquest primer adveniment, e per ço li devem fer gracies dient lo tema, mas mudant hi una dicció, scilicet, *benedictus qui venit in nomine famuli,* que no vench com a Senyor, e que axí ho fes quis humilias a pendre carn humana huy, e ¡quant lo devem servir! Veus *qui venit in nomine famuli?*

Altre adveniment es per sacerdotal consecració, e aquest es present, que, bona gent, quant la verge Maria dix aquelles paraules, scilicet: *Ecce ancilla Domini,* etc., quant dix *verbum* no era encarnat; mas quant hac dit *tuum,* vel-te encarat. Axí mateix, quant lo prevere ha dit la primera paraula de la consecració, ne la segona, ne la terça, ne la quarta, que son cinch, no encara; mas quant ha dit *meum,* allí es ver Deu e ver home, axí, com la verge Maria lo tench: e aquest adveniment es de quiscun dia, e es de sovirana caritat. Dretament te manera de companyo dinant, menjant, beure, participar e conversar ab nosaltres. Vols-ne auctoritat?: *Fidelis Deus per quem vocati estis in societatem filii ejus Jhesu Xrispti domini nostri* [*obsecro autem vos fratres per nomen Domini*] *Jhesu Xrispti* (P.ª ad Corint., I° c°). Secret hi ha. Fel es nostre senyor Deus lo pare, per lo qual lo día del dichmenge vosaltres sots appellats per les campanes que veniu

al seu fill a la missa. Per que'l appella fel? per ço que jamás trenquá sa promissió.

Deu ha manat que dites aquelles paraules per lo prevere, per mal que sia, alli ve. Be es ver que si lo prevere es luxurios e de mala vida, no y ha merit. Una questió es de teologia: qui lo prevere que está en peccat mortal, en tots los actes pecqua mortalment; a quisqun acte que fa en la missa, pecca mortalment, mas la consecració es verdadera, per que appar la error de alguns qui dien que encara que'l prevere sia en peccat, pus se vist les vestidures sanctes, es sanctificat, heretgia es, ans pecque novellament e mortalment, e qui'n ha hoit ho deu denunciar al inquiridor. E per ço, jatsia que sia en peccat lo provere *pro fidele Deus,* que vosaltres gran merit haveu de venir a la missa del dichmenge. Ara ascoltat: si per una vegada que Deus vench en la incarnació lo loam, be'l devem loar per aquestes moltes vegades que ve quiscun dia en la consecració com a companyo! E dinem: *Benedictus qui venit in nomine socii,* no direm *Domini,* ne *famuli,* mas *socii.* Veus lo segon?

Lo tercer adveniment: Aquest será per judicial retribució, quant vendrá a retribuir a quiscú, segons que haurá fet: als de bones obres la gloria, e als mals la infernal damnació. Diu David: *Cognoscetur Dominus judicia faciens* [*in operibus manuum suarum*] (Psalm. "Confitebor tibi".); llavors será conegut, e, per ço, de aquell adveniment quant vidrá, tots los elets de Deu lo loaran, e diran lo tema declarat: *Benedictus qui venit in nomine Domini,* loant-lo. E so en la materia. E yo he cerquat en la sancta Scriptura de aquest adveniment tercer del dia del judici, com lo'us poria declarar per pendre devoció, e he trobat una auctoritat que diu tot quant se deu servar al dia del judici general, e diu axí: *Cum venerit filius hominis in majestate suo,* veus una clausula?; *et omnes angeli ejus,* etc. *usque ad vitam eternam* (Matth., XXV° c°); veus açi tota la solemnitat qui si servará. Ara digam de cascuna un poch.

La primera clausula diu axí: *Cum venerit filius hominis in majestate sua.* Açi punt. Veus açi on se mostra que'l fill de la verge Maria, *hic et huc, homo.* Vendrá en la sua majestat; nota, no diu humilitat, mas majestat. Quant vench en lo mon tot sim-

ple, pobre, etc., lexavas pendre, escopir, etc., e no deya res; mas al dia del juhí vindrá ab aquella majestat tan gran e terrible, que tot lo mon tremolará. *Similitudo* havem vist en hun arbre gran, que estava ple de ocellets cantant, saltant de rama en rama an gran plaer; mas quant ve hun falcó trespuntant sobre l'arbre, tots se acoten, tots tremolen: par que sien morts. Axí será aquell dia del jutgament, tot lo mon se acotará. Ara, dretament, les creatures que Deus ha creades, par que no facen sino jugar. Lo sol hix per lo matí a Orient, e va al sol ponent: adés alt, adés baix; vet jugua. La luna se gira, creix, etc.: oda! jugua. Mes les steles, axí mateis. Lo vent, a vegades lo fará tan gran, que tot ho cuyde derrocar, e a vegades temparat, e a vegades no'n fará gens: guarda com juga. La mar, a vegades es tan plana, que una escudella de fust passaria d'açi en Cerdenya, que no's aboquaria, etc.; los pexos, etc.; la terra done herbes, etc.; los ocells, quant ve en la primavera, prenen mullers, etc.; los animals, etc.; mas quant vindrá aquell dia, trespuntant aquella aguila capdal que no si mourá res, lo sol se aturará a Orient, e la luna plena a Occident, que no si mourá res. Veus? no será creatura que puxe sostenir, e per ço canta sancta mare Esglesia: *Libera me, Domine, de morte* [*eterna: dum veneris judicare seculum per*] *ignem.* Veus que diu *cum venerit filius hominis in majestate sua.* Per çó diu sent Luch: *Tunc videbunt* [*filium hominis venientem in nube cum potestate magna*] *et majestate* (Luch., XXI° c°.)

Ara prengam una moralitat pensant si les creatures corporals, qui james feren peccat contra Deu, si lo sol, la luna, etc., si aquestes staran tremolant quant vindrá lo Senyor, ¿que faran homens e dones, los renegadors, juradors, los superbios, etc?; si les creatures inocents, nou poran sostenir ¿que faras tu, peccador? Yo vos daré bon consell, que no tremolar-eu que encara que lo sol, etc., tremolen, vos poreu estar ferm, sols que tingau lo concell que vos daré: que estigau en dos peus, ço es, en verdadera creença, veus la hu; e bona consciencia. Guarda lo teu cor, no prenga error contra la fe: morir abans que venir contra la fe, ti ferm; l'altra, bona vida: que vera creença no salva si no te bona vida. Ya vehets que ab hun peu no está hom ferm, a axí, refermant-vos en aquests dos peus, e quant vindrá en aquell dia, no tremolareu,

ans estareu ab lo cor alegre si dos peus haveu, e acó demanava sent Gregori a Deu: *Presta, Domine, ut unigenitum tuum quem redemptorem suscipimus.* Veus? refermau-vous en aquests dos peus. Veus la primera circunstancia e clausula. E ve la segon.

Aprés: *Et omnes angeli ejus cum eo.* No vindrá sols. Si fahie questió algú, e los apostols, els martirs, etc. no'y vindran ab'ell, que lo Evangeli no fa enmenció sino dels angels; dich que se faran, mas per ço com ja ere dit en altra auctoritat, dels sants e no dels angels; per ço dix depuix dels angels, e es aquesta: *Veniet Dominus* [*Deus meus, omnesque sancti cum eo* (Zaccar., XIIII° c°). Axí que havem a dir que ab tots vendrá, en tant que en lo cel no'y romandrá degú. *Ad praticam*: ¿quant vindrá aquell dia? tost, tost e brevissimament. Jhesus dirá a la verge Maria per lo matí: "Mare beneyta, huy es lo darrer dia del mon, e axí, anem a dar retribució a quiscú, segons hauran fet." "Mon fill, anem." Pendrá-la per la ma, e dirá als angels: "Avant, vosaltres!" Iran los angels, arcangels, etc. primers; puix los patriarches, etc.; apres Jhesu Xrispt e la verge Maria, e los sants e santes aprés, e devallaran en l'ayre: (Isa., 3° c°) *Stat ad judicandum Dominus* [*et estat ad judicandum*] *populo suo.* Aquest ho pose tot, perque'ls appelle vells, que alguns seran jovens, per ço que en los vells es saviesa, e tots los sants la hauran.

Ara, pensat si davant tanta gent havem a dar compte de tota nostra vida, o peccats, o virtuts. ¡Huuy! quanta mala bugada si descobrirá, que per virtut de Deu se fará axí com ara, que's guarden uns als altres, conexen si som blanchs o negres! axí nos conexerem aquell dia de peccats o bones obres: tot se manifestará. Auctoritat: *Paratus est judicare* [*vivos et mortuos, ut judicentur secundum homines in carne... omnium finis*] *apropinquavit* (P.ª Petri, iiij°, c°). Veus com ho diu clar? Verbi gracia, pensat quant seram en aquella plaça, que veurem homens que'ara no'ls havem per sants, que de fora van ben vestits e dintre bon cilici, etc.; molts que tenen la portella tanquada fins al sol exit, e ells se lleven a miga nit a dir matines, etc.; llavors, se parexeram, diran: "Oda! tal home que semblava mudanal, e quant de be ha fet!" *Similiter*, dels peccats ¡quanta mala panada, quanta mala bugada hi aparrá! Primo de religiosos: ¿e no ere aquell tan bon frare?, etc., e aqui

se manifestará propietari, luxurios. Idem, *de clericis concubinariis,* etc. ¡oo, del traydor malvat! tot se manifestará. Idem, *de militibus,* que tres mullers ha preses ensemps, una ça altra llá, etc.; ¡oo, del traydor! aqui se deyclararan les bugades.

No, que també se'n hi haurá per a vosaltres, dones. Dirau: ¿e no es aquella que portave tan gran rastre de patrenostres?; ¿e no es aquella que dix que vendh verge al matrimoni, e ja havia offegat tres o quatre criatures en lo albello? ¡oo, de la traydora! etc. Si yo deya ara: "Bona gent! una dona ha fet axí e axi", e que la-us mostrás, ¡quina confusió li serie!; e per ço avisat-vos de aquesta jornada, no vullau venir a tanta vergonya e a tanta confussió. E per ço dar-vos hi bon consell: que vos poseu hun vel davant, quadrat, e ha nom penitencia; lo primer angle es contricció e dolor dels peccats passats, e no es degú que'n degue haver dolor, *scilicet,* si la creatura cau en lo fanch, tantost plorará. Ooo! axí deveu plorar vosaltres, tantost que haveu fet lo peccat; l'altre angle es proposit de no tornar pus a peccar: morir abans; lo tercer es confessió de boqua: tots los ne gita per terribles que sien; lo quart, tenir la penitencia quant done el confessor. Vet aci lo velet de quatre cayres, e llavors no-t venrra degun peccat: es bon consell aquest. Vols-ne auctoritat de David? (Psalm: "Beati quorum"): Suple *erunt illi, illa die, quorum remisse sunt iniquitates, et quorum tecta sunt peccata;* e quant se remeten a la fi de la confessió, presa la penitencia, e pux aquell dia seran cuberts.

La tercera clausula diu: *Tunc sedebit super sedem majestatis sue.* Aci punt. No estarás en peus, ne jaurá mas alt en la cadira, car jutge quant deu donar sentencia, deu siure. Ve una questió: com estará la verge Maria e los sants?; de la verge Maria dien alguns, e axí ho pinten los pintors, que estará agenollada, pregant per nosaltres: no es ver, donchs, com estará; ella seurá axí com a conjutge e advocada del seu fill. Auctoritat: *Positus est tronus* [*matris regis, que sedet ad dexteram*] *ejus* (3.° Regum, c° iij); figura ere de la verge Maria, per que al costat li siurá. Los apostols axí mateix en cadires. Auctoritat: *Ecce nos qui reliquimus omnia* [*et secuti simus te; quid ergo nobis?*] (Matth., XIX°, c°); sent Pere li-u dix a Ihesu

Xrispt, e éll respós: *Amen dico vobis,* [*quod vos qui secuti estis me in regeneratione, cum sedit filius hominis in sede majestatis sue, sedebitis et vos super sedes duodecim, judicantes duodecim tribus Israel*] (ídem). Secret hi ha. La nostra generació particular es quant naix la creatura del ventre de sa mare; mas aquella del dia del juhí, una dona nos parirá a tots, ço es, la terra, e llavors, com lo fill de la Verge siurá en la sua magestat en l'ayre: axí mateix, vosaltres, apostols, ab mi, siureu sobre cadires conjutges ab mi. Dirie algú: "Aço diu dels apostols"; qué direm dels altres sants? que diu la glosa de sent Agostí, que tots los que tindram vida apostolical, e es aquesta: *Reliquere omnia et sequi Xrisptum;* no esser senyor de hun aguller de fil, sino per necessitat; no dues capes ne dos scapolaris, etc. Item, castedat pura e neta dels huylls, no guardar coses deshonestes; castedat de orelles, etc. *Pone de sensu.* Açó es vida apostolical ab obediencia, lexar parents, e amichs e tot; solament a tancar-se a Deu, açó es vida apostolical: tots aquests estaran assentats en cadires.

A la pratica. Los dits de les sues mans: lo dit pus alt, *medius,* será Ihesu Xrispts; lo del costat, *index,* la verge Maria; e l'altra part, los apostols, *medicus* per los extrems: tots los sants e santes de vida apostolical, e los de bona vida iran alt, e los de mala vida baix. Bona gent! veus que no solament los apostols, mas aquells qui tendran bona vida apostolical. On vos pensau que estiga sent Domingo e sent Francés? allí ab los apostols, per a jutgar los altres. On estaran los altres frares de vida apostolical? als peus dels apostols. Que vos diré si hun scuder o cavaller sabía de cert que per servir al Rey en guerra o en altra manera, lo Rey lo faria compte? quant treball ahuria, e aquella honor quant durarie? dos dies. Axí mateix dels serveus per obtenir algun benefici o altre honor: seguiran cert tants anys, e per aquesta honor de Deu, ço es, tenir vida apostolical, e obediencia, e fer penitencia, tal persona haurá aquesta dignitat; e que papa, e que cardenals, que son? no res: mas es estar en parais que esser senyor de tot lo mon. Bona gent! treballar per hun banquet per aquell dia per siure als peus dels apostols en aquell dia! Quant Deus guardará la gent, posem que hun po-

brellet de vida apostolical, romangués baix en terra, cóm dirá éll: "Ooy, mon fill! e que fas aqui en terra? vine, vine, mon fill". Ferlo ha pujar alt ab los altres sants per sent Miquel archangel ab mes de D. angels. Oo, quina gloria será aquella!; e açó es cert. Diu Davit (psalm. "Laudate pueri Dominum"): *Quis sicut Dominus Deus noster qui in altis habitat, et humilia respicit sicut in celo et in terra: suscitans a terra inopem et de stercore erigens pauperem; ut collocet eum cum principibus populi sui.* Veus aci la tercera clausula.

Aprés: *Et congregabuntur ante eum omnes gentes, et separabit eos ad invicem, procul sicut pastor segregat oves et edis, et statuet oves quidem a destris suis, edos autem a sinistris.* E hon se ajustaran tots los doctors? Dic que en aquella terra e partida del mon en la qual Ihesu Xrispt fo jutgat e sentenciat a mort per los juheus, lla en Jherusalem, en la vall de Josafat, que vol dir "judici". No-y cabran allí tanta gent, e no-y haurá llavors vall, que tot será plá, que tot será cremat: *In diebus illis [et in tempore illo, cum convertero captivitatem Juda et Jherusalem, congregabo omnes gentes, et deducam eas in vallem Josaphat...]* (Joel, III° c°). No seran dies, mas per que será dia gran, e per la moltitut de la gent diu "dies": vet text clar.

Ve una questió. Donchs tots havem a passar ultra mar; si lla havem venir a la dita vall, donchs com hi passaran? iran en nau, o nadan?; volar no poran; o iran per terra, gran camí haurien a fer; e si per terra, iran a cavall o a peu? Yo vos ho diré. Ya sabets que quiscú ha hun bon angel en custodia, e quiscú, bo o mal, será portat sobre la mar fins lla. Ara que los bons siens portats per angels bons no-y ha dubte; has ne auctoritat: *Tunc mittet filius [angelos suos, et congregabis electos suos a quatuor ventis, a summo terre usque ad summum] celi* (Marci, XIII° c°). De Orient, de Occident: vet aci text clar, que'ls bons seran portats per angels bons; mas dels mals, qui'ls portara? Yo dich que auctoritat ni ha: *Sic erit in consumacione seculi: [mittet filius hominis angelos suos, et colligent de regno ejus omnia sandala, et eos qui faciunt iniquitatem; et mittent eos in caminum ignis]* (Matth, c° XIII°); *angelos,* idest, *bonos, det gloriam.* Quina diferencia ha entre "iniquitat" e "scandel"? iniquitat es de peccat

secret; mas escandel es qui fa iniquitat e escandel de peccats notoris. Que vos par de tal religiós, hom de mala vida, fembrer, propietari, bella cella plena de roba, etc.?; que vos par de tal clérigo jugador, concubinari, etc.? que vos par de tal home etc.?; de tal dona, es putana, etc.? Alló es escandel. Tots iran lla, mals e bons: mas ha y gran diferencia, que en altra manera seran portats los bons ab grans consolacions e plaers, e, en altra manera, los mals ab gran injuria e vituperis etc.

A la práctica. Vindran los angels per l'ayre als ciminteris, e los mals diran: "Hooy, mesqui"; tanta de paor haurant. E saps com los pendrá? per los cabells quasi rocegan: "A avant, traydors, avant! lo dia del juhí es huy, e yo te acusaré davant Deu: tants anys ha que he estat ab tu, e no't es volgut regir per mi!" Ara pensat que iran mil milia millons en una, sobre la mar pudents, texuchs, inflats. Diran: "Angel beneit! e gitam en la mar e no'm faces anar devant Deu." "No, en traydor! lla ireu, que no-y volrrien anar." Auctoritat: *Quis michi tribuat, [ut in inferno protegas me, et abscondas me donec pertranseat furor] tuus* (Job, xiiii, c°). Gracia li demanave Job a Deus que estigues en infern fins pasás la furor del dia del juhí. E axí com seran lla, e estaran, que no gosaran alçar los huylls a guardar a Ihesu Xrispt. El angel dar-li ha en la barba hun colp: "*Sus,* na traydora! guardat-la." Mas amarie la anima estar mil milia millons de anys en infern, que guardar a Ihesu Xrispt solament hun reguard, e llavors será dit: *Projicientes me [in profundum in corde maris, et flument circumdedit me omnes gurgites tui, et fluctus tui super me transierunt* (Jonas, II° c° 6.°)].

Veus com seran portats los mals per los bons angels? E los bons seran portats axí; dirá sent Miquel: "Quiscú de aqueix angels vage a sa anima." Vindran resplandents, e saludaran la anima, e besar-la'n: "Vine, vine anima beneyta!" "¿E hon me portarás?" "Al fill de la verge Maria, llá, a la vall de Josafat, per dar retribució a tu e als altres." "Oo!", dira aquell, "e porta-me tost", e portar-la ha els braços, odorant-la com hun ram de flors; guarda quina honor!; e iran mil milia millions de ánimes sobre la mar; oo! quanta bona odor!; e los angels iran cantant tres cobles; lo so, no'l se; lla en paradis lo sabrets. E axí com son tres

cobles, nostre senyor Deus fa tres gracies a la creatura: la primera gracia es que face llunyar la creatura de peccats, e cantaran: *Felix dies, felix hora, felix tempus, felix mora in qua peccata dimisisti;* la segona gracia que Deu fa a la creatura, pus la ha feta llunyar de peccat, confessar-se e acostar-se a Deu, e ve l'altra cobla: *Felix dies,* etc., *in qua Deo adhesisti;* la tercera gracia es que li fa complir la penitencia, e ve l'altra cobla: *Felix dies,* etc., *in qua penitenciam complevisti.* Veus que cantaran? e, axí, appellau-vos hi a açó, e quant sereu lla no'us posaran en terra, mas alts, e l'ayre, e alçaran los huylls: " Oo, senyor beneyt! sies tu qui es vengut en lo nom del Senyor!" Oo! quinya gloria tan gran! E per ço dix Ihesu Xrispt: *Hiis fieri insipientibus,* [*respicite et levate capita vestra, quoniam apropinquat redemptio vestra*] (Lucc., XXI° c°). Veus açi la quarta circunstancia. E façan fi: demá, si plau Deu, complirem les altres. Placia, etc.

SEQUENTI DIE LUNE

AUDIVI VOCEM DE CELO DICENTEM MICHI (*Habetur verbum in libro Apocalipsis, c°. xiiij, et recitatum est statim in Epistola hodierna*).

De present, ab la gracia divinal, yo he a dar compliment a la materia de ir començada del dia del judici, e per ço que sia en honor de nostre senyor Deu principalment, e mellorament de nostra vida, e correció de peccats e consolació de nostres ánimes, saludarem la humil verge Maria dient axí: AVE MARIA.

Audivi, etc. Tota la materia del dia del judici, generalment e sumariament está en dos punts: la hu es ordenació judicial; l'altre deffinició sentencial: que primo se posará orde com estará lo jutge e los angels, los bons a la dreta, e los reus a la sinistra, *ideo, que a Deo sunt ordinata* (sit ad Romanos, xiiij c°), e per ço allí haurá ordenació primer, e puix la deffinicio. La orde vos declaré hir per quatre circunstancies: la primera, con lo jutge vindrá en sa magestat, no humilment, mas terriblement als mals, mas als bons no, segurs estaran, e açó en ço que diu: *Cum venerit filius,* etc., la segona circunstancia que'l jutge terrible no vindrá solet, mas acompanyat dels angels, *et imo omnes angeli ejus cum eo;* apres, aquel jutge universal e senyor, nostre senyor Ihesu

Xrispt, no estará de'n peus, *set pro tribunali sedebit,* etc., e no solament éll, mas la verge Maria, los apostols e los de vida apostolical, con a cojutges; la quarta, que tot home generalment, de Adam fins a aquell dia, tots serem lla ajustats, e per ço diu: *Et congregabuntur* [*ad eam omnes gentes in nomine Domini,* etc.]. Vet la quarta, e veus aci la ordenació com será lo jutge, alt.

Ara ve a declarar la deffinició sentencial que's fará de paraula, que exirá de la boqua de Ihesu Xrispt, e tots los doctors se concorden que vocalment se dará, e será de tan gran virtut que en aquell mateix dia se fará la execució, e de aquesta diu David (psalm "Exurgat Deus"): *Ecce dabit* [*voci sue vocem virtutis*], per que de aquella veus que será deffinicio judicial, e porá dir lo tema proposat: *Audivi vocem de celo dicentem mihi*: hoida he la veu del cel dient a mi, ço es, al bo que vaja a la gloria de paradis, e al mal a infern. Lo tema declarat.

Ara vegam la primera deffensió dels bons, que de dues sentencies, la una será als bons, l'altra als mals. Primo, se dará als bons, per major consolació, per ço que si la mala se dava primer, los bons encara no serien segurs. *Imo autoritas*: *Tunc rex, dicet rex his qui a dextris ejus erunt, venite, benedicti patris mei, percipite regnum quod vobis paratum est a constitutione mundi.* Vocalment ho dirá, segons los doctors, que se concorden. Oo, quin goyx dels bons! Dirán: "*Audivi vocem,* etc., que nosaltres que entrem en paradis." A la prática, qui si vos recorde en lo tercer punt, no solament jutgará Ihesu Xrispt, mas encara ab ell los conjutges, ço es, la verge Maria, etc. E diu la auctoritat de hir: *Cum sedebit filius hominis.* Ara com se fará, jatsia que no será sino hun jutge per propria potestat e auctoritat, mas la verge Maria, els apostols, etc., seran assesors de Ihesu Xrispt, qui li daran consell, no pas per que li sie mester, mas per fer-los honor, axí com Salamó, que era molt savi que no li cabie concellers; mas, per dar-los honor, appellave'ls e deye'ls: "Que vos par a vos?, e a vos?"; no sabrien tan com ell.

E axí será en aquell dia del judici. Nostre senyor Deu ja sap que deu fer, mas dará honor a la sua mare, etc. A la prática. Girar-se a la mare e dirá: "Mare mia beneyta, que vos [par] de aquesta bona gent que deyg fer, e que'ls dega donar per senten-

cia deffinitiva?" E la verge Maria dirá: "Mon fill!, vos que sou sapiencia eternal, no haveu mester consell de degú, ne de mi ne de altres, mas pus tanta honor me voleu fer, yo vos ho diré." Los bons be hoiran aço, com diran ells: "Oo, mare beneyta! O mare de Deu! bon consell per a nosaltres!" E ella dirá: "Mon fill! par me, que pus aquests han servat los vostres manaments, e son regits, no segons la sua sensualitat, mas segons la vostra voluntat, e han feta penitencia contra les nafres dels peccats mortals, par a mi que pus axí ho han feyt, senyor, que'ls doneu gloria!" Ara pensats ço aquells diran: "Oo, mare de Deu beneyta! açó desigavem nosaltres." "E a vosaltres, apostols Pere, Johan, etc., e a vosaltres, que haveu servat vida apostolical, que vos par?" Diran aquests: "Senyor, la mare vostra ho ha dit tan be, que nosaltres no y poriem millorar; e pus aquests son stats semblants a nosaltres en penitencia e gracia, senyor, que munten en gloria ab nosaltres." Vet com jutgaran la verge Maria, los apostols, els sants de vida apostolical com a assesors.

E llavors Jhesu Xrispt, axí com a Senyor, dará la sentencia e dirá: "Yo, com a senyor universal, dich deffinitivament, que sie fet axí com la mia mare ho ha dit"; e dirá: *Venite, benedicti* [*patris mei, percipite regnum quod vobis paratum est a constitutione*] *mundi*, ab cara rient. Vet la sentencia dita *imperative*. Oo, bona gent! quina sera aquella? *In hoc vocati* [*estis ut benedictionem hereditate possideatis*] (P.ª Petri canonica, c°, jjj°). E diu depuix: "E entrareu en possesió de gloria; les ánimes que ara y son, ja-n son; mas los cossors no, e per ço, llavors entraran en posessió apparellada *a constitutione mundi*. Si us acorde, com vos digui l'altre dia en lo sermó de predestinació: *vide eum*.

Ara, donada aquesta sentencia axí dolça e graciosa, tots los sants, per fer gracies a Ihesu Xrispt e a la verge Maria, tots se alegraran e diran: *Gloria tibi, Domine, qui natus es de virgine*, etc. ¡Senyor! no us en appellam? e, fet aço, llevar-se han de terra tots en cors e anima: no hauran mester que'l angel los aport, mas ma a ma, e puix besaran los peus de Jhesu Xrispt, e diran: "Oo, senyor! per aquestes plagues som nosaltres salvats." E puix a la mare besar-li han les mans: "O mare beneyta", e

dira Jhesu Xrispt: "Avant, avant! sent Miquel! cadires, cadires, per aquesta bona gent!" E que açó sie veritat, diu sent Pau: *Hoc enim vobis* [*dicimus in verbo Domini... itaque consolimini invicem in verbis*] *istis* (P.ª ad Tesalonicenses, c°, iiii°) *vivimus,* scilicet, *in gracia qui reliquimur,* scilicet, *in terra ad dexteram simul rapiemur* alt en l'ayre ab Jhesu Xrispt, *itaque consolamini in verbis istis,* scilicet, *in penitentiis,* affanys, malalties, etc.: per aquesta consolació a honor que vos está apparellada veus la veu "deffinició judicial" per als bons, e poran dir: *Audivi vocem,* etc. Aquesta es la veu de la qual diu la Scriptura: *Vox tua* [*in auribus meis, vox enim tua dulcis, et facies tua*] *decora* (Canticorum, c° II°). Veus aquest punt quint per lo de hir, e per huy primer: e ve lo segon.

Una altra veu será hoida de la boqua divinal, e aquesta será sentencia deffinitiva als mals, quant dirá: *Discedite a me,* etc. A la pratica; pus la sentencia dels bons será donada, a la dreta part no-y aura degú, mas a la sinistra. Oo, quanta gent! *Dinumerabo eos et super arenam* [*multiplicabuntur, exurexi, et adhuc sum tecum*].

E dirá Jhesu Xrispt a la sua mare: "Mare beneyta?". "Qué us plau, mon fill?". Dirá él: "Mare beneyta, pus haveu dada sentencia als bons, ¿qué vos par de aquets de la sinistra?" Dirá ella: "Mon fill glorios! pus tanta honor me voleu fer que yo parle primera?" Diran aquells: "Ooy, mare beneyta! e bon consell per a nosaltres!". Dirá ella: "Yo diré veritat: e dirá mon fill, par mi, que pus aquests no han volgut tenir la vostra voluntat, mas han seguit la llur sensualitat, e segons la voluntat del diable ne han volgut fer penitencia, par a mi que pus tots temps han servit lo dyable, que per tots temps estiguen ab ell; par vos, bona gent, que sie bona oració aquesta?" E diran ells: "Oo, mare beneyta!, e vos que sots advocada dels peccadors, e pregat per nos!" Dirá ella: "Ver dyen que de mentre estaven de lla, yo so stada advocada dels peccadors; mas ara he pres offici de esser advocada del meu fill, e conjutge seu". Veus la oració que será llavors? Ara es hora que la reclameu; ara pensat quan veuran los dapnats que aquest escaló los fallirá. Oo, ab quiny cor poran estar! E puix, Jhesu Xrispt dirá als apostols

e a aquells qui hauran servada vida apostolical: "Senyor! a nosaltres a par, etc.", e llavors Jhesu Xrispt se girará la cara ab la cara tan irada, e dirá axí: E yo, axi com a jutge universal de totes creatures, diffinitivament dich que sie fet axí, com la mia mare e vosaltres haveu dit." E dirá axí: *Discedite a me, maledicti, in ignem eternum, qui paratus est dyabolo et angelis suis.* Quant será dada aquesta sentencia, diran los mesquins, e cridaran: "Oo, malaita sie la hora en que nesquí! malaita sie la mare que'm pari, e lo pare que'm engendrá! etc... Senyor, e dau-nos la benedicció axí com aquexos altres!". "*Ite, maledicti.*" Al menys donau-nos loch delitos *in ignem!;* al menys dau-nos cert temps eternament!; al menys algun bon capitá diable!; al menys qualque bona companyia *ministris ejus.*" Llavors, com a enrabiats e desperats, girar sa lo pare quant lo fill: "O traydor! que per tu so yo dampnat! per ferte gran home he logregut, etc."; e lo fill contra lo pare: "Oo, pare traydor! que yo so dampnat per tu, que no'm has criat al serví de Deu"; e lo marit a la muller: "O traydora, que per seguir ta voluntat en tos ufanes, yo fiu barats e so dampnat per tu!"; e la muller contra lo marit *pone modum,* etc. girar-sa'n los uns contra los altres, ab aquella dolor. Bona gent! avisau-vos be de aquesta jornada que tost será. Dien alguns: "Mestre VICENT ho diu per spantar"; peccat mortal es dir falsia en la preycació, e no-u diria per tots vosaltres. Diu David: *A voce tonitrui formidabit.* Porá dir, per qué plores, home? *Audivi vocem,* etc. Veus aci lo VI. punt de hir, e segon de huy.

Lo VII. es de la execució. Iran los mals: *Ibunt in suplicium eternum.* Notats aci que contraria ordenació será de dar la sentencia e de la execució. En dar la sentencia, primo, se dará als bons, depuix als mals; mas la exequció se fará al contrari, que, primo, se fará contra los mals, que entraran en infern ans que els sants en parais. Auctoritat: *Ibunt hii in suplicium eternum:* [*justi autem in vitam eternam;*] *primo ponit de malis: ratio est quorum sancti videbunt injusticiam illorum* que-l fill que será bon home, el pare mal, cuydes-te que'n haje compassió, ans haurá plaer de la justicia de Deu e dirá: "Senyor, be ho mereix." Axí mateix, lo marit de la muller, et contra; e per ço, primo, se fará la execució dels mals en aquesta manera.

Axi com estaran aquells mesquins cridant e plorant, Jhesu Xrispt dará altra veu: *Inferne, aperi os tuum, et deglutire eos.* Súbito, se fará una ubertura en la terra, major que d'ací a Roma, e exiran aquella pudor de soffre incomparable; entre peus se romperá la terra e sorvir-los ha en cors e en ánima; e veus com ho dix Jhesu Xrispt: *Messis [dicam messoribus, colligite primum zizania, et alligate ea in fasciculos ad comburendum, triticum autem congregate in] horreum meum* (Matth xiii° c°); quales messes? éll mateix ho diu: *Messis vero consumacio seculi est; idem messores sunt angeli;* e que-ls dirá: "Vous plegau-me aquesta zizania *in fasciculos,* e meteu-la a cremar, e puix lo meu blat entrará alt, en lo meu graner." ¿Per qué diu fasciculos? a mostrar que segons que les gens seran stades semblants o companyons en aquesta vida a fer mal, axí será de la execució, com ara. Hun feix de prelats, arquebisbes, bisbes, retors e vicaris, officials, etc. si mal ho han haud ab symonia, o han mal regit ab ufanes cavalcadures, concubines, etc., no donant bon exemple de si a les gens, ne havent cura de aquelles; Oo, quiny feix será tan gran de aquells en infern! Hun altre feyx se fará de emperadors, reys, etc., o que no han la senyoria ab bona justicia, o que no han punits los peccats, o no gosen estirpar los crims que les ciutats tan nobles se podrexen per peccats, es corrompen: de aquets tals, gran feix *¡sus!* al foch de infern. Altre faxot de mals religiosos qui no tenen la religió, mas volen viure per llur volentat, proprietaris, etc.; Ooy, quiny faxot tan gran! Altre faxot de mals clergues simples, perque no dien Matines ne Hores, e si'u fan, *xam, xam, so de aram,* confssament a hu e dos, par indevots, jugadors, concubinaris, ab bona vallesta; Ooy, quiny faxot tan gran de aquests, via a infern! Altre faxot de persones superbioses, enteneu-me, dones!, quant han en vanitats, blanquets, corus, etc.; idem, de homens vans, inflats de sciencia. ¡Oo, que será gran aquest faxot, ira a infern! Altre faxot de logrers, etc. *pone VII peccata mortalia per species;* Ooy, quiny faxot tan gran via infern, *xof!* en les calderes! Altre fayx de tots aquells qui han feta deshonor a les sglesies, prenent-se los delmes, usurpant-se los drets, aquells que y ballan e pasegen, etc. Ooy, quiny peccat, que ab temor e devoció hi deuen estar, axi com David:

Ego atque in multitudine [*minetur*], e ara les dones hi entren rient, e ballant, etc.; veus hun faxot de aquestes tals tan gran, via a infern, *et sio de aliis,* segons que hauran viscut en mala vida e consemblant en aquest mon, *imó in tempore messis,* etc.; donchs, primo, se fara la execució dels mals e concorde: (Isayes) *In die illa visitabo* [*super militiam celi in excelso et super reges terre qui sunt super terram, et congregabuntur, et claudentur ibi in*] *carcere* (Isa. xxiiii° C°). Del dia del judici parle; la cavalleria es dels sants, dalt; depuix, aquella ubertura se tanquará, que james non poran exir, ne's poran penedir, que totstemps será rebelle endureyda contra Deus. Veus la VII° circonstancia de hir, e la III^a^ de huy.

E ve la derrera, pus que davall no-y haurá res, sino la terra pura; veus que llevar-sa Jhesu Xrispt, e metrá en possecio del cel als sants: per ço diu depuix: *Ibunt hii vitam eternam. Ad practicam.* Dirá Jhesu Xrispt: "Mare mia beneyta! entrem-nos hen ab aquesta bona gent", e muntar-sen han. Primo iran los angels cantant: Ooy, senyor, quinya dolçor e gloria! Puix Jhesu Xrispt, puix los apostols, etc; ooy, quanta companya, tots lluents, resplandents, clars e fragans!; e quan seran a la porta, que no hauran vista aquella gloria les ánimes, si mas los huylls corporals no fins a aquell dia; e quan entraran e veuran aquella bellea de Jherusalem celestial, entraran per aquella, que es tota bellea, que si hun home o dona pedie metre lo cap per una fenestra, e que vees solament la bellea corporal del cel quy estigues cent anys, no haurie fam, ne set, ne li vendria sabor de dormir, janay se'n enugaria, pensat donchs quan veuran aquella bellea. ¡Ooy, senyor, e tanta bellea! E dirá Jhesu Xrispt: "E vosaltres, perque no pensaven que hun rey entalamara lo palau per a fer noces de son fill ¿perque no pensaven que aci se devia apparellar major bellea?"

E veus que, primo, son aqui nou ordens: la primera dels angels, e aqui les cadires intitulades ab ses corones. Auctoritat: *Gaudete autem quod nomina vestra scripta sunt in celis* (Luc., X°); e axi com entraran e veuran aqui la cadira e lo nom. "Oo, senyor! veus aci lo meu nom scrit?". "Hoc mon fill, *sinite* aqui", e Jhesu Xrispt pendrá la corona, e posar-la li ha sobre

lo cap, *et occipient coronam* [*et diadema speciei de manu Domini, quod dextera sua teget eos et brachio sancto defendet illos*] (Sapient. V° c°.). Tots aquells qui han feta penitencia en aquest mon, castigant la carn ab cilicis, etc., seran alli collocats en l'orde dels angels. A avant, l'altre orde dels archangels: quan hi entraran, ¡hoy, senyor! e quanta bellesa aci encontraran. persones devotes que no solament hauran feta penitencia, mas encara hauran hauda aquella devoció spiritual de fer oració, hoir misses, sermons, etc.; dic: *Ut in sermone de* "Cum deffeceritis, recipiant vos in eterna tabernacula" (III° die augusti). E axi será ordenada de Jhesu Xrispt la gloria celestial, e axi ordenada, tots temps hauran plaers, no-y haurá malalties, ne deguna discordia, ballant, cantant, etc.: tot quant volran hauran, *imo qui liberati fuerint* [*et redempti a Domino convertentur, et venient in Sion cum laude et letitia sempiterna, super caput eorum, gaudium et letitiam obtinebunt et fugit*] *dolor* (Isaie, 35° c° in fine), *liberati fuerunt, redempti per sanguinem Xrispti.*

Bona gent! *audivi de celo,* etc., e axí duraran tots temps los bons en parais ab plaers in *secula seculorum;* els dampnats en presons, en penes tots temps: e axí, bona gent! apellau-vos. Ya ha XV anys, e entram en lo XVI, qui vayg per lo mon, e avisar-vos de aquesta jornada. Placia, etc...

Si se comparan los anteriores sermones con los latinos del mismo Santo, se advertirán en seguida enormes diferencias. La misma doctrina y las mismas ideas expresadas en valenciano, tienen una fuerza y un vigor tan característicos, que comprendemos al instante la inmensa impresión que produciría en su auditorio. En algunos de los tremebundos párrafos transcritos, ¡cómo se contempla a San Vicente dominando a las muchedumbres, reuniéndolas en dantescos lugares, lo mismo del cielo que del infierno, haciendo vibrar todas las fibras del sentimiento, lo mismo de las grandes pasiones que de la más exquisita ternura! Con la lectura de los sermones valencianos se comprende la gran influencia que logró el Santo en las muchedumbres, las que fustigaba sin piedad, recriminaba y sometía, escuchándole sobrecogidas de veneración y miedo. Y aquella palabra de fuego producía trans-

formaciones increíbles en el pueblo, porque se empleaba del mismo modo contra los reyes, los nobles y las personas sagradas, de todas las categorías.

Insistimos en recomendar la publicación de los sermones valencianos de San Vicente Ferrer, subvencionándola si necesario fuera, pues ello sería nuevo timbre de honor que se añadiría al gran Santo, al gran político y al gran patriota.

José Sanchís Sivera.